

Bronnen bij boek Windhandel

Hoofdstuk 1: Korte historie van de windmolen

1. www.lowtechmagazine.be/2009/11/geschiedenis-van-de-windmolen.html
2. www.nemokennislink.nl/publicaties/40-jaar-windenergie-in-nederland/
3. www.ge.com/renewableenergy/wind-energy/offshore-wind/haliade-x-offshore-turbine
4. longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2022/hoeveel-windmolens-staan-er-in-nederland/

Hoofdstuk 2: De windturbine voor het opwekken van energie

1. www.windcentrale.nl/blog/hoe-werkt-een-windmolen/
2. wikikids.nl/Vliegen
3. www.natuurkunde.nl/artikelen/3329/de-hoogste-dynamos-ter-wereld
4. nl.wikipedia.org/wiki/Windenergie
5. nl.wikipedia.org/wiki/Wet_van_Betz
6. www.energyrefuge.com/
7. www.amazingmagnets.com
8. Technisch Rapport; TR-351, Windkaart van Nederland op 100 meter hoogte, KNMI 2014
9. www.windenergie-nieuws.nl
10. www.nwea.nl
11. www.vestas.com
12. www.dailypress.com/news/scottish-news/dozens-scottish-power-wind-turbines-29135763
13. handboek-prefab-beton.betonhuis.nl/
14. www.windparknoordoostpolder.nl
15. drentsemondenoostermoer.nl/de-bouw-van-een-windturbine/
16. MER Offshore windenergiegebied Borssele. Effecten van aanleg van kavel III en IV op zeezoogdieren, Dr. F.Heinis, Eindrapport d.d. 2 september 2015; [www.rvo.nl/sites/default/files/2015%2011%2024%20MER%20kavel%20III%20\[GM-0172781\]_Def_Deel3%20-%20Bijlagen%203%20tm%2015.pdf](http://www.rvo.nl/sites/default/files/2015%2011%2024%20MER%20kavel%20III%20[GM-0172781]_Def_Deel3%20-%20Bijlagen%203%20tm%2015.pdf)
17. Global Energy Observatory, Agora Energiewende and Sandbag 2019
18. www.drentsemondenooster-moer.nl; Enercon-26
19. hornsdalespowerreserve.com.au/
20. GTK Open File Work Report 42/2021; Assessment of the Extra Capacity Required of Alternative Energy Electrical Power Systems to Completely Replace Fossil Fuels; Simon P. Michaux
21. (126) Assoc Prof Simon Michaux - The quantity of metals required to manufacture just one generation of... - YouTube
22. (PDF) The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions (IEA); iea.blob.core.windows.net/assets/ffd2a83b-8c30-4e9d-980a-52b6d9a86fdc/TheRoleofCriticalMineralsinCleanEnergyTransitions.pdf
23. lkab.com/en/press/europes-largest-deposit-of-rare-earth-metals-is-located-in-the-kiruna-area/
24. kro-ncrv.nl/kinderen-in-congo-wagen-hun-leven-voor-een-tesla-accu
25. www.europeantimes.news/nl/2021/11/in-chili-alles-voor-lithium-ten-koste-van-het-milieu/
26. www.dailymail.co.uk/home/moslive/article-1350811/In-China-true-cost-Britains-clean-green-wind-power-experiment-Pollution-disastrous-scale.html
27. www.bloomberg.com/news/articles/2011-01-05/china-rare-earths-leave-toxic-trail-to-toyota-prius-vestas-wind-turbines#xj4y7vzkg
28. daserste.ndr.de/panorama/archiv/2011/Das-schmutzige-Geheimnis-sauberer-Windraeder,windkraft189.html

29. www.nytimes.com/2010/10/30/business/global/30rare.html?pagewanted=all

Hoofdstuk 3: Het klimaatbeleid en de gevolgen voor de samenleving

1. sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21
2. sdgs.un.org/2030agenda
3. europadecentraal.nl/europese-green-deal-de-weg-naar-klimaatneutraliteit/
4. ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_3541
5. europadecentraal.nl/onderwerp/klimaat-en-milieu/milieubeleid/
6. www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/06/02/ontwerp-beleidsprogramma-klimaat;%20www.urgenda.nl
7. Boek 'Groen is het nieuwe rood' van Cultuur onder vuur - een campagne van de Stichting Civitas Christiana
8. www.regionale-energiestrategie.nl/default.aspx
9. www.rtvoost.nl/nieuws/1877687/straks-94-windmolens-en-honderden-voetbalvelden-aan-zonnepanelen-in-noordwesten-overijssel
10. TNO rapport TNO 2022 P10374; "De verwachte impact van windturbines op huizenprijzen in Nederland. Een ruimtelijke analyse voor de periode 2020-2030", 3 maart 2022
11. pxhere.com/en/photo/638728
12. wetten.overheid.nl/BWBR0003245/2019-01-01
13. www.europarl.europa.eu/news/nl/headlines/economy/20221019STO44572/eu-verbod-op-de-verkoop-van-nieuwe-benzine-en-dieselauto-s-vanaf-2035-uitgelegd
14. www.autoweek.nl/autonieuws/artikel/elektrische-auto-gemiddeld-54-procent-duurder-dan-auto-op-benzine/
15. nos.nl/artikel/2464758-materialen-in-warmtepomp-schadelijker-voor-milieu-dan-gedacht
16. milieudatabase.nl/nl/actueel/nieuws/milieubelasting-warmtepomp-valt-hoger-uit/
17. www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/06/02/kabinet-presenteert-beleidsprogramma-klimaat
18. zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2022-423.html

Hoofdstuk 4: Klimaatverandering?

1. Artikel Time Magazine "Another Ice Age?", 24 juni 1974; content.time.com/time/subscriber/article/0,33009,944914-1,00.html
2. nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_vicepresidenten_van_de_Verenigde_Staten
3. www.ncei.noaa.gov/access/monitoring/monthly-report/tropical-cyclones/202113#global-storms
4. National Snow & Ice Data Centre; nsidc.org/
5. www.arcticwwf.org/wildlife/polar-bear/polar-bear-population/
6. www.youtube.com/watch?v=N94eP2jKQWw
7. Lomborg, Bjørn, (2020), Welfare in the 21st century: Increasing development, reducing inequality, the impact of climate change, and the cost of climate policies, Technological Forecasting and Social Change, 156, issue C, number S0040162520304157
8. <http://www.co2science.org/articles/V6/N26/EDIT.php>; Professor Ian Clark
9. The Global Warming Swindle, producer Martin Durkin; www.youtube.com/watch?v=BY-gRFSaP7o; Professor Carl Wunsch
10. www.climategate.nl/2022/05/wie-trekken-aan-de-touwtjes-achter-de-schermen-van-het-vn-klimaatpanel-ipcc/
11. rogerpielkejr.substack.com/p/misinformation-in-the-ipcc
12. nos.nl/collectie/13871/artikel/2468251-weer-een-ipcc-rapport-maar-waar-kijken-

klimaatwetenschappers-eigenlijk-naar

13. “De onmogelijkheid van windmolens”: www.youtube.com/watch?v=-4qXeOe_35c&feature=youtu.be
14. www.statista.com/statistics/528603/distribution-electricity-net-generation-in-the-us-by-fuel-type/
15. www.statista.com/statistics/188521/total-us-electricity-net-generation/
16. www.nrel.gov/
17. www.statista.com/statistics/184535/crude-steel-production-in-the-us-since-2000/
18. www.usgs.gov/faqs/how-many-wind-turbines-are-installed-us-each-year
19. ddears.com/2022/05/18/net-zero-carbon-reality-check-1/

Hoofdstuk 5: De economische aspecten

1. Rapport “Financing and investment trends”, The European wind industry in 2021, www.windeurope.org
2. www.mo.be/analyse/windturbines-vlaanderen-hoeveel-kosten-ze-en-hoeveel-leveren-ze-op
3. www.irena.org/publications/2020/Jun/Renewable-Power-Costs-in-2019
4. www.vastelastenbond.nl/energie/windenergie-alles-over-windmolens-in-nederland/
5. www.rvo.nl/onderwerpen/windenergie-op-land/subsidies-en-financiering
6. (PDF) Market value and the future of renewables, Lion Hirth, November 2015; energiforskmedia.blob.core.windows.net/media/21039/3_neonenergie_hirth.pdf
7. Nuclear Energy Agency (NEA) - Executive Summary of The Costs of Decarbonisation: System Costs with High Shares of Nuclear and Renewables; www.oecd-neo.org
8. (PDF) The-High-Cost-of-100-Percent-Carbon-Free-Electricity-by-2040-in-Minnesota.pdf; www.americanexperiment.org.
9. Boek “Alles over Windenergie” ; Guido Bakema en Broer Scholten, 2016
10. www.ecn.nl/nl/energieverkenning/index.html
11. en.wikipedia.org/wiki/Wind_power_in_the_European_Union
12. ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Electricity_price_statistics
13. www.pbl.nl/publicaties/nationale-kosten-energietransitie-in-2030
14. www.pbl.nl/publicaties/nationale-energieverkenning-2016
15. www.deondernemer.nl/actueel/siemens-energy-verwacht-verlies-door-problemen-windturbines~4330915?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F
16. www.rvo.nl/subsidies-financiering/sde/werking
17. www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/het-waait-minder-hard-in-nederland
18. www.cbs.nl
19. Artikel “Decomposition of the windiness index in The Netherlands for the assessment of future long-term wind supply”; Wind Energy Volume 16, issue 6, Sep 2013, p 811 – 975
20. www.nrc.nl/nieuws/2010/10/19/het-waait-steeds-minder-11958849-a756681
21. www.nature.com/articles/ngeo979
22. www.zonneplan.nl/blog/12-procent-minder-wind-en-zonne-energie-winter-2023
23. www.weer.nl/nieuws/2023/geen-stormen-en-stormnamen-ongebruikt-hoe-kan-dat
24. gezondverstand.eu/2023/02/13/nummer-59-18-feb-2023/#nummer-59-18-feb-2023/16/
25. windenergie-nieuws.nl/16/pensioenfonds-abp-kondigt-aangescherpt-klimaatbeleid-aan/
26. Documentaire Headwind “21 van documentairemaker Marijn Poels; www.youtube.com/watch?v=7RgyLDVIAg4
27. www.alliander.com/nl/nieuws/aandeelhouders-doen-investering-in-de-energietransitie/
28. www.annualreports.com/Company/anthesis-group
29. www.ftm.nl/artikelen/pijnlijke-feiten-verdienmodel-south-pole
30. www.theguardian.com/environment/2023/jan/18/revealed-forest-carbon-offsets-biggest-provider-worthless-verra-aoe
31. www.rekenkamer.nl/onderwerpen/klimaat-energie-en-milieu/nieuws/2023/01/25/kamer-

krijgt-geen-totaalplaatje-klimaatuitgaven

32. zonneplan.news/persberichten/zaterdag-23-april-voor-het-eerst-gratis-stroom

33. www.wyniasweek.nl/stroomtekort-wacht-dan-met-van-het-gas-af-gaan-en-met-elektrisch-rijden/

34. nos.nl/artikel/2459559-netbeheerder-waarschuwt-voor-stroomtekort-in-2030

35. www.omroepbrabant.nl/nieuws/4098821/hoogspanningsnet-zit-vol-geen-aansluitingen-meer-voor-nieuwe-bedrijven

36. (PDF) Nationaal Crisisplan Elektriciteit, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat; openbaar document

37. www.news.admin.ch/news/message/attachments/74051.pdf

38. www.blckbx.tv/buitenland/zwitserland-kan-bij-stroomtekort-rijverbod-invoeren-voor-elektrische-autos

39. eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0027&from=HR

40. www.tennet.eu/nl

41. www.rijnmond.nl/nieuws/1552208/zonneveld-met-5500-panelen-vangt-al-maanden-zon-maar-kabels-naar-het-stroomnet-zijn-nog-steeds-niet-gelegd

42. www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/belastingplan/klimaat/vliegbelasting

43. www.milieucentraal.nl/energie-besparen/inzicht-in-je-energierekening/energiebelasting-2023/

Hoofdstuk 6: De gevolgen van windturbines voor mens en natuur

1. www.bnr.nl/nieuws/infrastructuur/10510664/noordzee-krijgt-30-000-windmolens

2. www.interessantetijden.nl/2022/05/31/duits-sprookjesbos-gekapt-voor-windfarm/

3. Documentaire Headwind '21 van documentairemaker Marijn Poels;

www.youtube.com/watch?v=7RgyLDVlAg4

4. svevind.com/media/

5. www.vogelbescherming.nl/actueel/bericht/5-vragen-over-windenergie-en-vogels#:~:text=Kwetsbare%20vogels%20op%20land,en%20plevieren%2C%20kraanvogels%20en%20meeuwen

6. rainforestjournalismfund.org/stories/how-wind-power-boom-driving-deforestation-amazon

7. www.noordzeeloket.nl/functies-gebruik/windenergie/ecologie/wind-zee-ecologisch-programma-wozep/

8. www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/onderzoeksinstituten/environmental-research/show-wenr/impact-van-windturbines-op-vogelsterfte-vaak-onderschat.htm

9. Artikel “Mortality limits used in wind energy impact assessment underestimate impacts of wind farms on bird populations”, Ecology and Evolution Volume 10, Juli 2020;

research.wur.nl/en/publications/mortality-limits-used-in-wind-energy-impact-assessment-underestim

10. Artikel “Rode Wouw ernstig bedreigd door windmolens”, Chris van Deursen, 2014

11. Notitie Reikwijdte en Detailniveau – NRD, 29 maart 2023;

www.reswestoverijssel.nl/planmer/nrd/default.aspx

12. Artikel “Bats Killed in Large Numbers at United States Wind Energy Facilities” door Hayes in BioScience, Volume 63, Issue 12, December 2013

13. Artikel “Comparing bird and bat fatality-rate estimates among North American wind-energy projects” door Smallwood in Wildlife Society Bulletin Volume 37, issue 1, March 2013

14. Artikel “Dogs Detect Larger Wind Energy Effects on Bats and Birds” door Smallwood et al., The Journal of Wildlife Management 1–13; 2020

15. Artikel “Multiple mortality events in bats: A global review” door O’shea et al., in Mammal review, Februari 2016

16. Artikel Wind Turbines as Landscape Impediments to the Migratory Connectivity of Bats door Paul.M. Cryan, 2011, pubs.er.usgs.gov/publication/70003579

17. Artikel “Bats in the Anthropocene: Conservation of Bats in a Changing World”, Voigt et al., 2016
18. Artikel “Wind turbines without curtailment produce large numbers of bat fatalities throughout their lifetime: A call against ignorance and neglect”, Global Ecology and Conservation Volume 37, September 2022
19. klimaatweb.nl/beleid/antwoorden-op-kamervragen-over-de-dood-van-een-lammergier-na-botsing-met-een-nederlandse-windmolen/
20. www.klimaatfeiten.nl/maatregelen/milieu-aspecten/fauna
21. Artikel “More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas”, Caspar A. Hallman et al., oktober 2017;
journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0185809
22. Artikel “Interference of Flying Insects and Wind Parks (FliWip)” – Study Report, Oktober 2018; www.dlr.de/tt/Portaldata/41/Resourcen/dokumente/st/FliWip-Final-Report.pdf
23. energy.ec.europa.eu/topics/infrastructure/high-level-groups/north-seas-energy-cooperation_en
24. map.4coffshore.com/offshorewind/
25. nos.nl/nieuwsuur/artikel/2280296-noordzee-wordt-grote-bouwplaats-voor-windmolens
26. Stichting De Noordzee; www.noordzee.nl
27. www.wozep.nl
28. Rapport “Benthic development in and around offshore wind farm Prinses Amalia Wind Park near the Dutch coastal zone before and after construction (2003-2017)”; Rijkswaterstaat, Amsterdam, 29 april 2018
29. www.fisheries.noaa.gov/national/marine-life-distress/2016-2023-humpback-whale-unusual-mortality-event-along-atlantic-coast
30. Artikel “200 kHz Commercial Sonar Systems Generate Lower Frequency Side Lobes Audible to Some Marine Mammals”, Z. Daniel Deng et al., April 2014;
journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0095315
31. www.cfact.org/2022/07/26/threat-to-endangered-whales-gets-louder/
32. TNO rapport TNO 2021 R12503, “Kader Ecologie en Cumulatie 2021 (KEC 4.0) – zeezoogdieren”, januari 2022; publications.tno.nl/publication/34639149/3l2MVC/TNO-2021-R12503.pdf
33. vissersbond.nl/wp-content/uploads/2019/03/Kabels-en-Leidingen-op-de-Noordzee-2.png
34. Milieueffectstudie kabels en leidingen Waddengebied, door Arcadis, Augustus 2013;
www.rvo.nl/sites/default/files/2016/09/Milieueffectstudie%20Kabels%20en%20Leidingen%20Waddenzee%20_%20Redactie_klein.pdf
35. www.wur.nl/nl/show-longread/elektromagnetische-velden-rond-windmolenkabels.htm
36. Artikel “The effects of Anthropogenic Electromagnetic Fields (EMF) on the Early Development of Two Commercially Important Crustaceans, European Lobster, *Homarus gammarus* (L.) and Edible Crab, *Cancer pagurus* (L.)”; Journal of Marine Science and Engineering 2022, 10(5), 564; doi.org/10.3390/jmse10050564
37. www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/windparken-mengen-zich-in-het-weer
38. wins50.nl
39. Artikel “Diurnal and seasonal variations of wind farm impacts on land surface temperature over western Texas. Climate dynamics 41(2): 307-326.”; Zhou, L., Tian, Y., Roy, S.B., Dai, Y. and Chen, H. (2012)
40. sciencefiles.org/2023/05/01/klimawandel-windparks-verursachen-trockenheit-und-duerre-die-belege-werden-immer-zahlreicher-neue-studie/
41. www.rivm.nl/sites/default/files/2020-09/Factsheet%20laagfrequent%20geluid.pdf
42. www.bnnvara.nl/zembla/artikelen/geluidsoverlast-door-windmolens-dit-is-wat-zembla-erover-ontdekte
43. www.vpro.nl/argos/lees/onderwerpen/windmolens/2020/onhoorbaar-geluid-schadelijk-voor-gezondheid.html

44. nos.nl/op3/artikel/2196081-een-aanval-met-onhoorbaar-geluid-hoe-werkt-dat
45. www.youtube.com/watch?v=LQCVX7NQ66M
46. radar.avrotros.nl/nieuws/item/huizen-bij-windmolens-dalen-38-in-waarde-dit-is-de-impact-in-jouw-buurt/
47. TNO rapport TNO 2022 P10374; “De verwachte impact van windturbines op huizenprijzen in Nederland. Een ruimtelijke analyse voor de periode 2020-2030”, 3 maart 2022
48. www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/03/TAR-04.pdf
49. Artikel “Evaluation of SF6 Leakage from Gas Insulated Equipment on Electricity Networks in Great Britain”, Philip Widger, 2018; www.mdpi.com/1996-1073/11/8/2037
50. Rapportage SF6 emissie, rapport nummer 19-0701; “SF6 emissie netbeheerders elektriciteit 2018”, netbeheer Nederland, juni 2019; [www.netbeheernederland.nl/_upload/Files/SF6-emissie_netbeheerders_elektriciteit_2018_\(rapport\)_160.pdf](https://www.netbeheernederland.nl/_upload/Files/SF6-emissie_netbeheerders_elektriciteit_2018_(rapport)_160.pdf)
51. www.wind-watch.org/news/2019/10/29/windmolen-lekt-extreem-schadelijk-gas-windmills-leak-very-dangerous-gas/
52. dilo.com/blog/article/alternatives-to-sf6-gas-what-are-the-available-options
53. Rapport “Chemical study on Bisphenol A”, rapportnummer RIKZ/2001.027, juli 2001
54. Rapport “Leading Edge erosion and pollution from wind turbine blades” door Asbjørn Solberg, Bård-Einar Rimereit en Jan Erik Weinbach; docs.wind-watch.org/Leading-Edge-erosion-and-pollution-from-wind-turbine-blades_5_july_English.pdf
55. www.chemanalyst.com/industry-report/bisphenol-a-market-57
56. Rapport WHO ‘State of the science of endocrine disrupting chemicals 2012’; www.who.int/publications/i/item/9789241505031
57. www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/bisphenol
58. www.dwarsliggers.eu/index.php/28-economie/918-wordt-bisfenol-a-de-pfos-van-de-windenergie
59. Artikel “Bisphenol A Induces Superfeminization in the Ramshorn Snail (Gastropoda: Prosobranchia) at Environmentally Relevant Concentrations”, oktober 2005; www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1874184/
60. renews.biz/32801/london-array-braced-for-blade-fix/
61. www.offshorewind.biz/2018/04/26/siemens-gamesa-starts-repairing-anholt-blades-london-array-up-next/
62. www.rtvnoord.nl/nieuws/983527/anne-wil-komt-met-schrik-vrij-op-n992-krijg-je-zon-brok-ijs-op-je-kop-dan-ben-je-dood
63. projects.oregonlive.com/wind-farms/?e
64. Federal Energy Regulatory Commission; www.ferc.gov
65. www.windpowermonthly.com/article/1793389/nordex-turbine-collapses-new-rwe-wind-farm-sweden
66. energyfactor.exxonmobil.eu/nl/science-technology/smeermiddel-wind-turbines/
67. Artikel ‘Costs of repair of wind turbine blades: Influence of technology aspects’, Leon Mishnaevsky Jr., Department of Wind Energy, Technical University of Denmark, juni 2020
68. stopthesethings.com/2021/12/23/busted-government-fines-another-wind-turbine-blade-recycler-for-illegal-dumping/.
69. ktxs.com/news/local/old-windfarm-blades-causing-problems-in-nolan-county
70. www.vestas.com/en/media/company-news/2023/vestas-unveils-circularity-solution-to-end-landfill-for-c3710818
71. Factsheet onderzoek “Verborgene belangen in literatuur windturbines”, Joris J. van Hoof, oktober 2021; www.windwiki.nl/wp-content/uploads/2021/10/2021-Factsheet-UTwente-Windturbines-van-Hoof.pdf